

verlichting des
s Woord op de
rscheiden. Van
ding vindt, dat
aande, al vast
hten in schrift
niets. Veeleer
eologie een
dan eerst tot
eologie tot ge-
gekomen, om
trant mogelijk

een en ander
t citaat is toch
als waarschu-
een redacteur,
de uitverkore-
lle in onze be-
gelegde uitspra-
andaan? Zeker
s Heyns in het
ans hier door-
ich anders uit:

it over hetgeen
r in 'talge-
ich houdt aan
t wat de doop
egelen, hij dat
at voor en ver-
intie Gods den

en in de be-
leer des Doops,
reinheid, onze
l, zoo heet het,
ontvangen en
deren". Hier
de geloovigen
in 'algemeen.
Elk zal vol-
elke doopeling
den ontvangen
oorn zijn, etc.
at het ook in
s wij gedoopt
selugt en ver-
is het bewijs,
moet gedacht
het hier niet
or hoofd geldt,
tuk niet die-
bedoeld wordt
leidend, vooral
d in het eerste
en. En dat in
geefelijke fout,
erste stuk, die
vezen, in het
dat men hier
st nemen, niet
r dat men hier
enken, en die
soort en niet
el der liefde",
dat zij in een
dat over zoo-
te Dordt 1618
Wederdoopers
voorzichtigheid
leerd had, een-

beteekenis die
vangen en ge-
eteekenis heeft
or hoofd, waar
in den Naam
God de Vader,
erbond der

Geref. Kerken
at „alleen met
nize kinderen",
n opgericht is
er aanhangsel,
ad. Zij hebben

— — —
e ouders deze
ordering Gods
verzegelen en
rind e hebben
er zoo kunnen
n bondelingen
ogelijk was te
waren, en dus
kon verzegeld

— — —
emen God de
uitverkorenen
estminstersche
psformulier in
ons. Formulier
doops duidelijk
en H. Geest
en onze kin-
laar niet voor
aar als partij
erhalve geheel
moelijk gaan
te aanvaarden
er geweest,
a Catechismus
vond hebben.

in vraag 74
t de jonge

kinderen alzoowel als de volwassenen in Gods verbond en in Zijne Gemeente begrepen zijn. Vlakuit worden dus hier de kinderen der geloovigen als bondelingen gequalificeerd, als in Gods verbond begrepen, en dat alzoowel als de volwassenen. En kennelijk is dit altijd opgevat als iets, dat hoofd voor hoofd geldt, want hoofd voor hoofd worden ze gedoopt.

Dit „alzoowel als de volwassenen" wortelt natuurlijk in de verbondsformule, Gen. 17:7: Ik zal Mijn verbond oprichten tusschen Mij en U en Uw zaad na u. Abraham en zijn zaad worden naast elkaar genoemd; de verbondsoprichting heeft plaats met het zaad alzoowel als met Abraham; de geloovigen en hun kinderen, de volwassene geloovige en de kleine kinderen der geloovigen worden op één lijn gesteld; de laatsten zijn dus in waarheid alzoowel in Gods verbond begrepen als de eersten.

Met „volwassenen" worden dus blijkbaar bedoeld volwassene geloovigen. Dit volgt ook, gelijk wij vroeger reeds betoogd hebben (Jaarg. III, 390) daaruit, dat hier uit het recht der volwassenen op den doop besloten wordt tot het recht der kinderen op den doop. Maar zullen volwassenen recht op den doop hebben, dan moeten het volwassene geloovigen zijn. Het antwoord dan ook verder: „en dat hun door Christus" bloed de verlossing van de zonden, en de H. Geest, die het geloof werkt, niet minder dan den volwassenen toegezegd wordt aan diezelfde kinderen van welke eerst beleden werd, dat zij zoowel als de volwassenen in het verbond Gods en in Zijne Gemeente begrepen zijn, en dus hoofd voor hoofd deelgenootschap toegekend aan de heilgoederen des verbonds" en alweer „niet minder dan de volwassenen" (geloovige). En zoo staat de Catechismus beslist zoowel tegenover de beschouwing van een verbond alleen met de uitverkorenen, als tegenover de onderscheiding in een uit- en inwendig verbond, en alle onderscheiding van dezelfde strekking. Tegenover de beschouwing van een verbond alleen met de uitverkorenen, omdat van de jonge kinderen in 'algemeen gesproken wordt, hen allen een en hetzelfde toegekend wordt, en er geen schijn of schaduw te bespeuren valt, als zou de bedoeling zijn, dat wat gezegd wordt, slechts voor een deel der kinderen werkelijk waarheid zou zijn. Er is een goede dosis inlegkunde noodig om deze belijdenis naar die beschouwing om te buigen. En tegenover de onderscheiding in een in- en uitwendig verbond, omdat hier aan alle jonge kinderen der geloovigen zulk een in zijn in het verbond wordt toegekend, als gelijk staat met dat van volwassen geloovigen, en als in zich opsluit deel hebben aan de heilgoederen, aan het Wezen des verbonds evenzoo niet minder dan volwassene geloovigen. Dit is dus heel iets anders dan wat men bij die onderscheiding noemt het in zijn in het uitwendig verbond. De Catechismus heeft blijkbaar voor zulk een uitwendig verbond geheel geen plaats; hij zou er geen raad mee weten.

De taal van de NEDERLANDSCHE GELOOFSBELIDENIS is desgelijks. In art. 34 belijden wij: dat men de kinderen der geloovigen behoort te doopen, en met het merkteken des verbonds te verzegelen, gelijk de kinderen Israëls besneden werden, op dezelfde beloften, die aan onze kinderen gedaan zijn. — Hier wordt alweer van al de kinderen der geloovigen een en hetzelfde verklaard, n.l. dat zij in het verbond zijn en dus met het teken des verbonds behooren geteekend te wezen. Ook hier ontbreekt elke aanduiding, dat dit in zijn in het verbond als zodanig voor den een heel iets anders beteekent dan voor den ander, of dat wat gezegd wordt, voor een deel der kinderen wel waar is en voor een deel niet. En werd dit bedoeld, dan moest het ook uitgedrukt worden, althans in een stuk, dat de bestemming heeft een welomschreven belijdenis te zijn.

Onze Ned. Belijdenis kent geen verbond der genade alleen met de uitverkorenen, maar een verbond der genade met de geloovigen en hun zaad, en dat zaad hoofd voor hoofd.

Van bijzondere betekenis is nog dat beroep der Belijdenis op de besnidenis des O. Test. Reeds vroeger hebben wij gezien, hoe door de betekenis, die de Heere zelf in Gen. 17 aan de besnidenis gaf, elk Israëliet, die het teken ontving volgens Gods eigen ordinantie, daarmee recht ontving, om zich als bondeling te beschouwen, of God van misleiding te beschuldigen. Uit Gen. 17 is het daarom zoo duidelijk als de dag, dat de opneming in het verbond heel Abraham's zaad gold hoofd voor hoofd. En nu zegt dit beroep van onze Belijdenis op de bedeeling des O. Test. ons, dat wij als Geref. Kerken niet gelooven, dat dit met het N. Test. anders geworden is, dat het met het N. Test. meer geestelijk geworden is, en dus nu slechts voor de uitverkorenen zou gelden, wat toen voor Abraham's zaad hoofd voor hoofd gold; maar dat wij gelooven, dat dit nog geheel hetzelfde is, dat dezelfde regel, die toen van kracht was voor de besnidenis, nu van kracht is voor den doop, omdat even beslist als toen geheel Abraham's zaad in het verbond was en dus heel dat zaad besneden moest worden, zoo ook nu heel het zaad der geloovigen in het verbond is en dus gedoopt moet worden.

De DORDTSCHE CANONES zijn opgesteld met het oog op vijf hoofdpunten, waarover het geschil liep met de Remonstranten. Over de verbondsoleer hebben die Canones dus hoegenaamd niets. Toch komt er een enkele uitdrukking in voor, die duidelijk genoeg te kennen geeft, hoe men te Dordt over het verbond dacht. Wij bedoelen het geloof aan de zaligheid van vroegstervende verbondskinderen, zooals dit in Hoofdstuk I, 17 als volgt wordt beleden: Nademaal wij over den wil Gods uit Zijn Woord hebben te oordeelen, hetwelk getuigt, dat de kinderen der geloovigen heilig zijn, wel niet van nature, maar door de weldaad des genadigen verbonds, in hetwelk zij met hunne ouders begrepen worden, zoo moeten godzalige ouders aangaande de verkiezing en zaligheid hunner kinderen, die God in hun-

ne kindsheid uit dit leven wegneemt, niet twifelen.

Weer algemeen: de kinderen der geloovigen, en dat in een belijdenis waarmee de Kerk voor het oog dergenen, die buiten haar stonden, de algemeenheid van het Remonstrantisme van zich wilde afschudden.

En aan die kinderen der geloovigen in 'algemeen wordt zulk een in zijn in het verbond toegekend, dat als zij vroeg sterven, voor godzalige ouders een vaste grond zal zijn om aan hunne verkiezing en zaligheid niet te twifelen. Heel iets anders dan een in zijn in een uitwendig verbond.

Een in zijn in het verbond, dat twijfel aan hun verkiezing en zaligheid als zij vroeg sterven, beslist verbiedt, „niet moeten twifelen". En twijfel aan hun verkiezing en zaligheid kan slechts dan met recht verboden zijn, als er grond is om dat van alle vroeg stervende kinderen der geloovigen hoofd voor hoofd te gelooven. Want indien die grond van de honderd kinderen slechts één niet zou betreffen, zou er voor elk ouder reden tot twijfel zijn of niet misschien zijn kind dat ééne ware. Zulk een twijfel kan dan niet met recht verboden worden. Bewijs genoeg, dat hier de bedoeling onmogelijk kan wezen: „men mag het hopen", „men moet het er voor houden", „naar het oordeel der liefde", „er zijn er onder" etc. Bewijs genoeg, dat in dit protest tegen Remonstrantische algemeenheid deze algemeenheid wel degelijk bedoeld is, dat bedoeld is, wat er staat.

Het in zijn van de kinderen der geloovigen in het verbond hoofd voor hoofd, is zulk een in zijn, dat wanneer zij vroeg sterven, hun verkiezing en zaligheid voor godzalige ouders onwrikbaar behoort vast te staan. Waar blijft dan voor de rechtbank onzer Belijdenisschriften de leer van een genadeverbond, opgericht alleen met de uitverkorenen?

Het is deze beschouwing, die met betrekking tot dit stuk altijd zal spreken van: er zijn er onder, men mag het hopen etc.

Waar komt dit vandaan?

Hier vandaan, dat die beschouwing alle objectiviteit mist. Slechts de uitverkorenen zijn in het genadeverbond, en wij weten van de uitverkiezing niets, althans niet van ander uitverkiezing. Wij weten dan niet wie in het verbond zijn, voor wie de doop waarlijk een zegel was, en wie, als ze vroeg sterven, naar den hemel gaan. En al wat men vaststellen kan is dit: er zullen natuurlijk onder die kleine zoowel uitverkorenen zijn als onder hen, die opgroeien, dus er zijn er gewis onder, die zalig worden.

Maar noemen wij de geloovigen en hun zaad en dat zaad hoofd voor hoofd als degenen met wie God Zijn genadeverbond opgericht heeft, dan hebben wij objectiviteit. Dan weten wij wie in het verbond zijn, wie in den doop een zegel ontvingen, en wie, als zij vroeg sterven, naar den hemel gaan. Want zij allen staan gelijkelijk in dat verbond met God, zij hebben het niet verbroken, zij konden dat niet doen en de Heere is de Getrouwe. Neemt de Heere ze, in dat verbond staande, weg, dan kunnen ze niet verloren gaan. Zoo volgt, dat de Heere geen andere verbondskinderen vroeg uit dit leven wegneemt dan uitverkorenen, en die voor hun dood met zaligmakende genade zijn verrijkt geworden. Dus moeten godzalige ouders aan die kinderen verkiezing en zaligheid niet twifelen, want daaraan te twifelen is twifelen aan Gods verbond, dat op Christus bevestigd is, dat Hem tot Borg heeft, en dus beslist ongelooft.

Nu kan men, in de lijn-Douma voortredeneerende, ongetwijfeld zijn bezwaren tegen de taal der formulieren inhengen bij wijze van gravamen, en dan pogen, zich te beroepen op de Schrift. Voorzover in het voetspoor van dr Thijs en prof. Aalders de exegese van Jer. 31 daartoe dringen mocht, zij evenwel herinnerd, dat ik deze verwerp, en, in overeenstemming met wat prof. Ridderbos daarover opmerkte, met genoegen constateer, dat Heyns het volgende dienaangaande opmerkte:

„Hoe men uit dezen tekst een bewijs construeert voor de stelling, dat alleen uitverkorenen in het Verbond kunnen zijn, is ons niet precies bekend. Wellicht geschiedt het op deze wijze: In dezen tekst wordt den bondelingen onder het N. Test. zaligmakende genade toegezegd, en zoo spreekt het van zelf, dat alleen uitverkorenen tot het Verbond kunnen behooren. Maar als deze tekst zou inhouden een belofte van zaligmakende genade aan de bondelingen des N. Test. en deswege alleen uitverkorenen als bondelingen kunnen aangemerkt worden, wat beteekent deze belofte dan? Zij komt dan hierop neer, dat onder het N. Test. den uitverkorenen zaligmakende genade zal gegeven worden. Is daar iets bijzonders in; eenige uitmendigheid van het N. Test. boven het Oude? Ontvingen onder het O. Test. niet alle uitverkorenen zaligmakende genade?

De bedoeling dezer belofte is onzes inziens deze: Zij is een aankondiging van de bedeeling des Geestes des N. Test., een bedeeling, die met haar rijkdom van genadewerking als een nieuw Verbond zou staan tegenover de wettische bedeeling des O. Test. En zoo is immers die belofte heerlijk en zichtbaar vervuld? Is de Kerk niet uitgebroken ter rechter- en ter linkerhand, zooals bij Jes. 54 voorzeggd werd, en dat juist door dien rijkdom van genadewerking des H. Geestes, zooveel milder dan onder het O. Test., toen blijkens de geschiedenis de bondelingen in den regel bondbrekers werden? De geschiedenis der Kerk des N. Test. is niet onbezoeeld, niet van verval en afwaling vrij, maar indien zij, niettegenstaande zij al die onmiddellijke openbaringen, die bijzondere tussenkomst en wonderen heeft moeten missen, toch zooveel schooner is dan die des O. Test., ligt de oorzaak daarvan gewis in de vervulling dezer belofte, die met name naar den Pinksterdag wijst. Maar dan is er in dezen tekst niets, dat pleit voor een Genadeverbond alleen met de uitverkorenen". („Geref. Am.", IV, nr 5, bl. 216/7.)

Een eventueel gravamen van broeders, die ds Douma's wensch mochten onderschrijven, tegen de taal der formulieren, zal dus niet zoo gemakkelijk op Jer. 31 zich kunnen beroepen. Temeer niet, omdat, gelijk de hier-

(Zie vervolg op blz. 364.)

Al gaande en weenende....

Van den zaaijer zegt Psalm 126 dat hij gaat, al gaande en weenende.... De landman is over het algemeen iemand van een zeer gereserveerde en beheerschte levenshouding, ja, van een gesloten karakter. De schaarsche tranen, die dit stoer geslacht vergiet, worden in de eenzaamheid geschied, niet op den akker. Er moet dus wel een zeer bijzondere oorzaak voor bestaan, als de landman zich door zijn aangeboren en aangekweekte levenshouding ziet verlaten en zijn zelfbeheersching hem in den steek laat. Die bijzondere reden is dan ook aanwezig in de omstandigheden waarvan Psalm 126 spreekt. Ten zuiden van Juda namelijk bevond zich een onaangename landstreek, door Jesaja beschreven in deze woorden: Land des angstes en der benauwdheid! Ach, het arme boertje dat hier zijn landouwen vond! De zon stond er des zomers als een gloeiende krater aan den hemel en des nachts sproeiende de aangrenzende woestijn haar zand over het gewas, dat tevergeefs naar regen dorstte. Wat elders in het land frissche beken waren, deden zich hier als holle wegen voor, waarin het schonkige vee distels vrat tot stilling van zijn knagenden honger. Zie den landman uitgaan, een huid van leer over de magere leden, kommer gegroefd in het sombere gelaat. Als hij de dorre akkers ziet, zijn vee de beenderen door de huid ziel steken als de gonzen de kinderen van de hitte in horden komen aanvliegen, dan schiet hem het gemoed vol en worden hem de oogen heet. Hem komen die andere deelen van zijn vaderland voor den geest, waarvan gelden mag: de velden zijn bekleed met kudde, de dalen zijn bedekt met koren! Met de dochters van Zelefad klaagt hij: Gij hebt mij dor land gegeven! Maar al is zijn arbeidsvreugde weinig, toch ZAAIT hij. Al gaat hij, al gaande en weenende, toch ZAAIT hij!

Maar nu moet gij dienzelfden landman zien in een ander seizoen! Als de spade regens komen, herleeft ook het Zuiderland. Alles wordt met een frisch groen overtoegen, de uitgedroogde wadi's zijn ruischende beken geworden en de bloei slaat uit de akkers. Het wordt oogsttijd ook in het Zuiderland. Er is een tijd om te weenen, er is een tijd om te lachen! Heeft de arme boer onder het zaaien aan zijn gevoel toegegeven, nu kan hij ook zijn blijdschap niet bedwingen. Oogsten was in het Oosten steeds een feest, maar hier is het een oogsten in extase! De landman kan zelfs niet wachten tot de vruchten van den akker zijn ingezameld, de beker met den landwijn rondgaat, de kleurige lampions worden ontsloten en de maagden met de tamboerijnen rinkelen. Neen, terwijl hij krom loopt onder de schoven — want hij is arm en heeft geen gespan! — terwijl hij het graan op rug en schouders heeft opgetast, heft hij reeds den lofzang aan. Een gebogen rug is een moeilijke houding om te zingen, zelfs het neuriën valt dan zwaar. Doch de groote vreugde laat zich niet bedwingen, hij zal met gejuich wederkomen, dragende zijn schoven.

Wat vinden wij hier een treffend beeld van veel arbeid in het koninkrijk Gods. Daar zijn gemeenten met een bloeiend kerkelijk leven, daar zijn ook kerken met uitgedroogde wadi's, waar de diennaren gaan, al gaande en weenende. De arbeid in de evangelisatie is meestal ook een zaaien in het Zuiderland. Als één van mijn lieve broeders, die het zaad des evangelies heeft te zaaien op een koud en geesteloos Noord-Hollandsch dorp, denkt aan zijn collega in een gezonde kerkelijke gemeente, dan zal hem ook soms het gemoed volschieten, hij gaat, al gaande en weenende. Wie zijn arbeid ontving in de wadi's van de groote stad, wie daar zijn zondagsschool ziet kwijnen als een akker in zomerdroogte, zijn bijbellezing ziet verlopen, zijn wijnstok harde kniekers ziet dragen in stede van sappige druiven, hij gaat, al gaande en weenende. Maar toch, hij ZAAIT! Het schijnt dat de akker en de wijnstok liegen, maar de landman, in het besef van zijn roeping, ligt niet Tegen hoop op hoop werpt hij het zaad in de voren. Wij zeggen soms vroom, dat wij de uitkomst moeten geven in Gods Hand. Dat is waar. Doch wij geven die uitkomst in Gods hand.... met betraande oogen. Evenmin kunnen wij het Zuiderland met een hoeraatje bezaaien. Daar zijn soms zaaiers, die geen regen meenen van noode te hebben, maar zij zullen bedrogen uitkomen. Niet alzoo de boer, die ging al gaande en weenende. Hij zal met gejuich wederkomen, dragende zijn schoven.... Wij zouden zeggen: dat is niet waar, de levensgang van den zaaijer verloopt heel anders. Als hij trouwelijk gearbeid heeft, dan hangen — na eer en staat — de bedi- lers over het hek en zij zeggen tegen elkander: moest die man niet noodig uitscheiden! Daar moest een jonge, frissche kerel komen om zijn werk over te nemen. Want in de beschouwing der men-

schen komt de oogst van de jonge boeren en niet van den zegen des hemels. Op enkele uitzonderingen na gaat ons leven, ook het leven van den arbeider in het koninkrijk Gods, met weinig glorie ten einde. Doch de Schrift leek ons dat het anders is: hij zal met gejuich wederkomen, dragende zijn schoven! O, dan neemt God Zelf den zandzak van de schouders en maakt de vingers los van de ploegschaar. Wij, menschen, noemen dat: emeritaat of pensioen of sterven. Maar Gods Boek heeft daar andere namen voor; Gods Getuigenis noemt dat OOGSTEN! Want als het geloof in ons hart niet loog, toen wij al weenende zaaiden, ook Gods belofte zal niet liegen, maar boven verwachting worden vervuld. Zooals ik zeide: ons staat een ander beeld voor den geest. Voorzeker, hij zal met een gebogen hoofd wederkomen en hij zal zuchten: weinig en kwaad zijn de jaren mijns levens geweest. Maar God zal de volle schoven leggen op zijn rug en schouders, zijn moede slapen bekruisen met de kroon des levens. Die hier bedrukt, met tranen, zaait — zal juichen, als hij vruchten maait!

N. B.

(Vervolg van blz. 363.)

boven bedoelde predikant in herinnering brengt, ook dr. A. Kuiper de pénétrante exegese van prof. Aalders niet gekend, en ook niet als juist aanvaard heeft. Ten bewijze wijst mijn correspondent o.m. op de L. de S. S. I, 56: daar heeft dr. Kuiper in zijn colleges dogmatiek het over de enthousiasten, die in de dagen van het Nieuwe Verbond de Schrift niet meer noodig achten, want: staat er niet in Jer. 31, dat allen van den Heere zullen geleerd zijn? Tevens naar Joël 3:1 in verband met Hand. 2 wordt door hen verwezen. Maar — zoo zegt Kuiper — „hiertegen dient opgemerkt, dat deze plaats uit Joël, blijkens de exegese van Petrus, volstrekt niet zegt, dat elk geloovige nu betere openbaringen had dan vroeger de Profeten, maar dat, waar vroeger de bedeeling des Geestes slechts op enkele personen geweest was, ze nu op allerlei personen gekomen is“. (Vrije weergave van Kuiper's woorden.)

Hier, maar ook elders deinst Kuiper blijkbaar terug voor een exegese, die het „allen“ (uit Jer. 31:31) betreft op deze bedeeling en dan met de conclusie, die prof. Aalders trekt. In zijn „Dat de genade particulier is“ (106/7) citeert Kuiper ook Jer. 31, maar om te constateeren, dat uitspraken, „die het volk des Heeren als een volk van louter heiligen (niet slechts potentia, maar actia) voorstellen... „niet op den voorloopigen staat van Jezus' kerk, maar wel op het tijdperk van glorie, waarin het voorloopige een einde zal hebben genomen“ slaan. De volle inhoud van deze en soortgelijke uitspraken is volgens Kuiper „zelfs nu nog op geen enkele gemeente van Christus ooit toepasselijk“.

Nu zal niemand van ons verwachten, dat wij met een exegetische uitspraak van dr. Kuiper een pleidooi beslist achten; de herinnering aan de onderlinge tegenpraak in Kuiper's verspreide tekstenmateriaal is tegen zulke misvatting reeds een medicijn. Maar we hebben er wel bezwaar tegen, dat men zekelijke opinies van dr. Kuiper ons thans wil opdringen op grond van een exegese van Jer. 31, waartegen behalve Ridderbos, Wijngaarden, Heyns, ook tenslotte Kuiper zelf bezwaren zou inbrengen. Volkomen terecht schrijft de predikant, hierboven bedoeld, mij:

„Het gaat hier om een eerstgeboorterecht. Een strijd, waaraan geforceerd een einde is gekomen, wordt nu van den anderen kant voortgezet. En terwijl men eerst plechtig verklaarde, dat dr. Kuiper om zijn 'nieuwe leer' niet verketterd mocht worden, keert men nu de rollen radikaal om en verkettert hen, die de oude leer der Afscheiding nog niet zoo dwaas vinden.“

In hoofdzaak is hier de situatie duidelijk geteekend. Men kan ook bij de oude afgescheidenen over het verbond allerlei meening aan het woord zien komen; tot over monopleurisch en dupleurisch toe (S. A. v. d. Hoorn in 1879 h.v.). Maar op het kardinale punt, waarover prof. Aalders' krasse woorden handelen, zijn zij wel eenstemmig. Reeds enkele weken lang ligt onder Persschouw een stuk van ds. Delleman te wachten op plaatsing. We hopen, dat het deze week meekomt. Dan zal onzen lezers duidelijk zijn, waarom onze predikant-correspondent van daareven van „eerstgeboorterecht“ spreekt. Het boekje van Pieters en Kreulen (predikanten te Franeker en te Hallum), getiteld: „De Kinderdoop“ (Franeker 1861) is „kerkelijk goedgekeurd“ door de „visitatores librorum“ in de provincie Friesland, volgens art. 55 der synode van Dordrecht 1618/9, n.l. door ds. J. Beijer te Leeuwarden, en ds. K. J. v. Goor te Sneek. Ds. Delleman haalde daaruit reeds een en ander naar voren; ik wijs ten overvloede op bl. 88, waar van Calvijn geciteerd wordt, dat door het verachten (nalatzen) van den doop het verbond Gods verbroken wordt, en de verbondsvloek ook voor het N.T. wordt gehandhaafd, maar dan niet op de wijze van prof. Aalders' betoog (wezen des verbonds contra verschijning) doch krachtens de overtuiging, dat het „verbond der genade zich, onafhankelijk van het geloof, door middel van den doop sacramenteel voortzet“ (88). Eveneens op bl. 56, waar geheel in den trant van Heyns, geleerd wordt, dat het doopsformulier van een genadeverbond niet tusschen Vader en Zoon, doch tusschen God en Abraham weet, alsmede (82), dat het „in Christus geheiligd“, waarin het formulier den grond voor den kinderdoop ziet, NIET kan slaan op de eeuwige verkiezing, ook niet

op een „onderwerpelijke“ genade, maar moet zien op „een heiligheid uit kracht des verbonds“. Ik ben het daarmee — lettende op de Dordtsche Leerregels — eens; niet, om daarin een tegenstelling te zoeken met de genadige werking van den Heiligen Geest, want, gelijk ik eens tegen „De Wakker“ aanvoerde, dat zou strijden reeds met Hendrik De Cock zelf, die ook van verbondsheiligheid sprak, niet met uitsluiting evenwel, doch met insluiting van de Geesteswerking in het hart (naar het oordeel der liefde, natuurlijk); anders zou men het verbond „veruitwendigen“, en daar houd ik, nog steeds, mijn tegen Jongeleen ingebrachte bezwaren tegen. Maar in dien zin bedoel ik het: van het verbond wordt op de heiligheid, niet van de heiligheid op het verbond geconcludeerd.

We willen ons niet laten verleiden tot een compromis-formule naar binnen, welke ons evenwel van de christelijke gereformeerden voor goed zou vervreemden. Prof. Dijk heeft onlangs op den bondsdag der chr. geref. jongelingen een woord over vrede gesproken, en ds. Janssen, chr. geref., was er erg verheugd over; ook hadden de kranten weer copie. Het is ons alles goed en wel; men weet, dat wij al jaren lang betoogd hebben, dat de scheur tusschen hen en ons zonde voor God is, en de wereld uit moet (knievallen zijn daarbij volstrekt overbodig, de daad der zonen is noodig, en behoeft niet in details te oordeelen over de vadersen, voor wier overtreding, naar de Schrift, de kinderen niet behoeven te boeten; en wat mij betreft, mogen we dit zondigen in details in bedrijf of misschien wel in nalatigheid, over en weer van elkaars vadersen constateeren, mits we maar als zonen van heden met elkander het hierin eens zijn, dat hun theologische meeningsschillen geen grond mogen zijn voor kerkelijke gescheidenheid). Ik heb dus niets tegen prof. Dijk's eenheidstoespraak. Wat me wel een beetje verwondert is dit, dat de een over de eenheid een keurige rede houdt, terwijl de ander een ook door prof. Dijk sterk aanbevolen boek, dat in zijn slot deze eenheid zoo krachtig mogelijk in den weg staat, moet critiseeren, en er warempel dan broeders zijn, die zeggen: de één is man des vredes, en de ander maakt al weer geschil. Neen, de zaak staat zoo: de één werkt voor den vrede met een mooie rede, en de ander met artikelen, die de steenen, die op het vredespad liggen, tracht weg te ruimen. En zoo werken we samen, de een op deze, de ander op die manier. En zoo houden we, voor wat die verbondsheiligheid betreft, meteen plaats open voor de meening van prof. dr. H. Bouwman van Kampen, die in zijn „Geref. Kerkrecht“, II, 295, opmerkt:

„In Rom. 11:16 wordt gesproken van de heiligheid des verbonds. Het beeld van den wortel en de takken heeft betrekking op Abraham en zijn zaad... Deze heiligheid waarborgt volstrekt niet de persoonlijke zaligheid van elk der Israëlieten, want het meerendeel dezer heiligen gaat verloren. Maar indien wij hier denken aan de verbondsheiligheid, is het beeld duidelijk: 'Indien de wortel heilig is, zoo zijn ook de takken heilig'. ...De doop dient niet om de kinderen te heiligen, maar de doop wordt bediend, omdat — zooals in de eerste doopvraag staat — onze kinderen 'in Christus geheiligd zijn'“.

Alsmede (241):

„Het getal dergenen, die wij rekenen tot het verbond, is niet identisch met het getal der uitverkorenen.“

K. S.

De scheuring in Amerika (XIII.)

Nu we toch terwille van de artikelen-Lyzenga den draad even wat vieren moesten, en we juist met hem gereed gekomen zijn, zal het me wel vergund zijn, in deze reeks even een antwoord op te nemen, dat ik op een vraag van ds. Zwier in „De (amerikaansche) Wachter“ hem wel geven moet. Beter kon ik het afzonderlijk doen, maar ik verlies m'n ruimte anders.

Ds. Zwier dan stelt mij in „De Wachter“ van 25 Juli j.l. een vraag. Ze raakt de kwestie van het anthropomorfisme; we zullen daarom eerst zeggen, wat ds. Zwier daaronder verstaan hebben wil:

„Het woord anthropomorfisme zouden we letterlijk kunnen vertalen door menschevormigheid. Het wordt in de dogmatiek gebruikt om er mee te kennen te geven, dat er in menselijke vormen, op menselijke wijze, van God en Goddelijke zaken gesproken wordt. Een anthropomorphe uitdrukking is dus een soort beelddraak, die wij menschen gebruiken, als we van God, van Zijn deugden en van Zijn werken spreken.“

Ds. Zwier geeft dan voorbeelden (o.m. het „berouw“ van God), en zegt dan:

„Doch om nu maar dadelijk met de deur in huis te vallen en recht op den man af te gaan, de bedoeling van deze artikelen is de vraag te stellen, of het juist is, als wij van Gods algemeene genade of gemeene gratie spreken, te zeggen: Dat is eigenlijk niets dan een anthropomorfisme, een menselijke spreekwijze op God toegepast.“

Het komt mij voor, dat dr. Schilder in de verklaring, die hij liefst zou willen geven van het eerste der bekende „Drie Punten“ van onze Synode van Kalamazoo, dien kant uit wil. Als ik me vergis, zal de professor wel zoo goed willen zijn mij te corrigeren in „De Reformatie“, en dan zal ik D.V. in „De Wachter“ onze lezers met die correctie wel in kennis stellen.

Zooals we weten, heeft hij 'eenige critiek' op dat eerste punt, en die critiek komt (hier had ds. Zwier kunnen zeggen: voor zoover thans reeds in de pers verschenen, K. S.) vooral hierop neer, dat deze uitspraak van Kalamazoo aan onduidelijkheid lijdt en dus aan nadere verklaring behoefte heeft. En dan 1) zou hij dit punt liefst zoo willen verduidelijken, dat

1) Het eerste (die onduidelijkheid) heb ik inderdaad geschreven. Maar waar las Ds. Zwier dit tweede? K. S.

wij op menselijke wijze wel kunnen spreken van 'een zekere gunst of genade Gods, die Hij betoont aan Zijn schepselen in het algemeen', maar dat is anthropomorph gesproken. Als we letten op Gods eeuwigen raad met betrekking tot de gaven van Gods gemeene gratie, dan kunnen we eigenlijk niet spreken van een 'gunstige gezindheid Gods jegens de menscheit in het algemeen'.

In andere woorden, a parte hominis, van menscheijk standpunt bezien, maakt Gods houding tot de wereld in het algemeen op ons menschen den indruk van een genadige houding te zijn; maar a parte Dei, van Goddelijk standpunt bezien, is die houding moeilijk te beschouwen als een genadige houding.

Tot zoover ds. Zwier.

We zijn dankbaar voor zijn aanpakken van de kwesties, willen hem ook graag op alle vragen antwoord geven, maar willen dan ook dolgraag vooraf precies weten, waar we het samen over hebben. Daarom zou ik ds. Zwier willen vragen: wilt U me in „De Wachter“ even zeggen, wat naar Uw meening nu precies de inhoud van het eerste punt is? Ik beloof U, dat ik het in „De Reformatie“ weergeven zal, en precies op elke vraag, die U me stelt, zal antwoorden.

Dat ik graag, vóór ik vragen betreffende punt 1 beantwoord, weet, wat naar de meening van den vrager zelf het eerste punt precies inhoudt, is begrijpelijk. Ds. Zwier klaagt er over, dat het eerste punt niet datgene is, wat de protestantsch gereformeerde broeders (ds. Hoeksema e.s.) „ervan gemaakt hebben“. Maar temeer daarom hoop ik ons gesprek van zulke misverstanden te vrijwaren. Ik zoek gaarne waarborgen tegen misverstand. Ik wil niet zeggen: dit of dat is al of niet anthropomorph uitgedrukt, als we niet goed en duidelijk weten, WAT dit of dat precies behelst.

Om dus ook zelf maar recht op den man af te gaan, zou ik ds. Zwier willen vragen:

Wat is punt 1? IS HET DIT:

„Het staat volgens Schrift en Confessie vast, dat er, behalve de zaligmakende genade Gods bewezen alleen aan de uitverkorenen ten eeuwigen leven, ook een zekere gunst of genade Gods is, die Hij betoont aan Zijn schepselen in het algemeen“?

OF IS HET DIT:

„Het staat volgens Schrift en Confessie vast, dat... (zie boven, tot en met 'in het algemeen'), en hierin blijkt „de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheit in het algemeen, en niet alleen jegens de uitverkorenen“?

MET ANDERE WOORDEN:

behelst punt 1 alleen „EEN ZEKERE (!!!) K. S.) gunst of genade“?

OF: behelst het OOK „DE gunstige GEZINDHEID“ Gods?

Of met nog andere woorden:

moet ik punt 1 lezen zooals de synode het heeft vastgesteld (dan valt de gezindheid er buiten),

OF moet ik het schildertje nemen met de (commis-soriale) „lijst“ erbij? (dan valt de gezindheid er onder).

Ds. Zwier weet, uit wat ik reeds schreef, dat hier een kwestie van beteekenis achter zit. Eveneens, dat één van de verwijten, die men aan de groep ds. Hoeksema stelt, hierop neerkomt: ge leest er meer in, dan er staat. Maar ik ben er zelf niet zoo zeker van, dat ik aan dit gevaar ontkom. Moet de gezindheid erbij, ja dan neen? Is het „eerste punt“ „een zekere gunst of genade“ PLUS „de gunstige gezindheid“ of ZONDER DIE? Indien ds. Zwier mij nu een verklaring geven kan, die naar zijn stellige overtuiging, dus zonder dat men mij eenig verwijt doen kan, door mij gebruikt mag worden als de authentieke meening der Chr. Ref. Church, zal ik hem dankbaar zijn, ook terwille van de vergemakkelijking van de discussie. Indien het hem niet mogelijk is, dan is het goed, dit te constateeren; dan komt er wat meer begripen over en weer, ook ter matiging of verduidelijking (dat zal er van afhangen) van het verwijt, gericht tot ds. Hoeksema, dat hij n.l. meer er in leest, dan er staat.

Ds. Zwier denke niet, dat ik me van zijn vragen af wil maken. Ik beloof hem onder vele getuigen volledig antwoord. Maar ik wil klaarheid. Temeer ook, omdat ik nog steeds dankbaar ben voor zijn protest, art. 149, tegen de besluiten van Kalamazoo. Maar in dit protest sprak ds. Zwier toch tevens uit, blz. 193, het met den INHOUD der synodale uitspraak volkomen eens te zijn. Nu treft het mij, dat ds. Zwier bij zijn weergave der punten in dit protest, dus reeds ter synode zelf, sprak van „de gunstige gezindheid Gods jegens de menscheit in het algemeen“.

Welnu, als ik nog zinnen ontleiden kan, dan beweet ik: die GEZINDHEID is NIET door de synode beleden. Ik geef evenwel dadelijk toe, dat het er wel veel op lijkt. Laat ons dienaangaand klaarheid scheppen.

Want, dat het geen klein verschil maakt, is wel duidelijk.

Of ik aarzeland, en met restricties, en sterk beperkend zeg: „EEN ZEKERE (!!!) gunst of genade Gods“,

dan wel of ik vrijmoedig spreek van „DE (!) gunstige gezindheid Gods“,

dat maakt veel verschil.

„De“ is bepaald, „een zekere“ is onbepaald.

„Gezindheid“ zegt iets omtrent de binnenste gedachten van den gezinde; „een zekere gunst of genade“, laat in dat „een zekere“ al doorschemeren, dat men er niet zoo goed raad mee weet, dat men geen begripmatige helderheid nastreeft, of anders geen onvermengde grootheid als zoodanig op het oog heeft, of aanduiden wil, en dat men meer op de gave en wat ze

ons doet en

heid van de

Ik hoop o

En om elk

wil (wat ov

deerde vraa

opmerken:

a. in mijn

komt de za

graag ds. Zv

b. in wat

ik bovengest

reeds als on

c. in mijn

ik wel deg

ook inzake

de Schrift

wereld besp

aan, deze g

spreekt ook

volgens Bv

bewijzende,

fixeeren va

heet bij son

d. een syn

moet geen o

taal en synt

heid“ is bij

morfisme;

e. ds. Zwi

stukje over

„a parte D

in hij meent

gratie, de z

lijk standpu

van „cultuu

Gods standp

ds. Zwier ze

dat ik voor

ben voor d

aan dit cul

met hem e

kwestie bez

moeten hebl

paedagoog)

phisme) als

ik heb het

en dat is ee

bindt op m

iets van Zij

niet alle

om ik dan

moet zijn n

Als de Cat

onrecht doe

kan, dan

uitspraak

dilemma „a

een dilemma

val mij (

strafbedreig

nog nooit a

gezegd is, e

Ik kies (

ik doe dat

het b.v. ook

voor mij: de

der hemelen

heerlijkheid

van den me

ik niet alle

tot de mens

val tot hen

meedeelde t

Trouwens

onderwerp:

punten

overtuig

ning, wat G

neert immer

meene-gratie

Adam hat

te worden;

hij blijft

het leven

bedreiging;

dat is dus

een erbij) v

Ik laat d

an even voo

de spreker v

onder he

Maar ellie

bedreig

val?

Maar als

val gesprok

het cultu

den val g

En als ge

mandaat (ge

zaak „a pa

waarom den

de straf b

ken) een be

is? Dat ga

We moete

val bevel

verhand met

ging en str